

Vuorovaikutuksessa kehittyvä ymmärrys tulenteon turvallisuudesta luontoympäristössä

Tiina Keisanen

 <https://orcid.org/0000-0002-2425-7412>

Eija Mämmelä

Mirka Rauniomaa

 <https://orcid.org/0000-0003-0180-4257>

Ulla-Maija Törmälä

Johdanto

Tutkimuksessa tarkastellaan vuorovaikutusta korkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opintojaksolla, jonka tavoitteena on perehtyä luonnon ja merkityksellisten kokemusten hyödyntämiseen hyvinvoinnin edistämisessä. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisina opiskelijat tulevat tukemaan asiakkaidensa hyvinvointia ohjaten, opastaen ja neuvoen, joten siihen liittyvien näkökohtien ja toimintatapojen pohtiminen ovat opintojakson keskeisiä osaamistavoitteita. Opintojakson pedagoginen toteutus ohjaa opiskelijoita merkityksellisen kokemuksen rakentamiseen sosiaalisen ja osallistavan prosessina. Oppimistehtäviin sisältyy monenlaista luontokontekstiin kuuluvaa toimintaa sekä muille opiskelijoille suunnatun merkityksellisen toiminnan suunnitteleminen, toteuttaminen ja arvioiminen.

Tässä tutkimusraportissa keskitytään yhteen opintojakson monista luontoon ja hyvinvointiin liittyvistä teemoista eli turvallisuuteen. Turvallisuus voidaan ymmärtää niin fyysisenä, psyykkisenä kuin sosiaalisena käsitteenä. Tässä tutkimuksessa sitä käsitellään luontoon sijoittuvan toiminnan asianmukaisen suunnittelemisen ja toteuttamisen näkökulmista. Tutkimuksessa seurataan yhtä viiden opiskelijan pienryhmää, jonka suunnitteleman yhteisen toiminnan keskeinen elementti on tuli ja jonka vuorovaikutuksessa nousevat siksi esiin erityisesti tulen tekemiseen liittyvät turvallisuusseikat. Analyysin kohteena ovat ne tavat, joilla opiskelijat neuvottelevat suunnittelemansa toiminnan turvalliseen toteuttamiseen liittyvistä käsityksistä. Toisin sanoen tässä luvussa tarkastellaan, miten opiskelijoiden turvallisuutta koskeva puhe ja muu toiminta muuttuu – tai on muuttumatta – opintojakson aikana. Yhteisen ymmärryksen rakentumista seurataan opintojakson ensimmäisestä lähitapaamisesta intensiivijakson toiminnan toteuttamisen ohjeistukseen saakka.

Menetelmällisesti tässä esitelty tutkimus edustaa oppimisen tutkimiseen keskittyvää soveltavaa keskustelunanalyysia, koska se kuvaa yhteisen ymmärryksen rakentumista institutionaalisessa oppimisen ja ohjaamisen kontekstissa (ks. Antaki 2011) ja kartoittaa muutosta osallistujien puheessa ja muussa toiminnassa (ks. Pekarek Doehler, Wagner & González-Martínez 2018). Yhtenä yleisenä tavoitteena tässä kontekstissa voidaan pitää muutoksen mahdollistamista ja tukemista osallistujissa, mikä näkyy aukikirjoitettuna usein esimerkiksi opintojaksojen osaa mistavoitteissa. Tarkasteltavalla opintojaksolla opiskelijat myös suunnittelevat ja toteuttavat oppimistehtävänsä itse, niin että opintojakso noudattelee osallistavan oppimisen mallia. Opintojakson osallistujien vuorovaikutusta tarkastelemalla tutkimus pureutuu siihen, millaisten sosiaalisten toimintojen kautta osallistava oppiminen käytännössä toteutuu. Tässä tutkimuksessa soveltava näkökulma tulee lisäksi esiin siten, että opintojakson opettajat, Eija Mämmelä ja Ulla-Maija Törmälä, ovat alusta alkaen toimineet myös tutkijoina ja kirjoittajina. Keskusteluntutkijat Mirka Rauniomaa ja Tiina Keisanen osallistuivat suunnittelujakson tapaamisiin, ja Tiina Keisanen oli mukana myös intensiivijaksolla.

Seuraavassa luvussa kerrotaan tarkemmin tutkimusympäristöstä ja -aineistosta sekä esitellään aiempaa keskustelunanalyyttistä tutkimus-

ta, jossa on tarkasteltu päätöksenteko- tai neuvottelujaksoja sekä niihin liittyviä tekstejä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Analyysiluvussa käsitellään aineisto-otteiden avulla, miten osallistujien turvallisuuteen liittyvä puhe ja muu toiminta muuttuvat opintojakson aikana. Analyysin havaintoja kootaan yhteen lyhyessä yhteenvedossa.

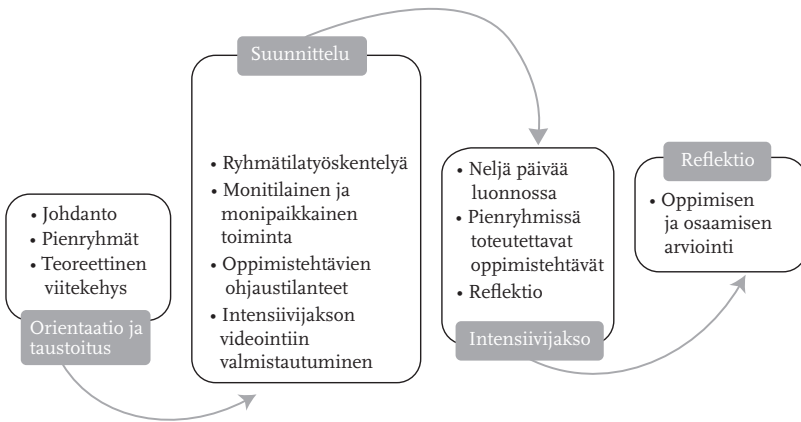
Tutkimusympäristö ja -aineisto

Tutkimuksen kohteena olevan sosiaali- ja terveysalan opintojakson tavoitteena on oppia suunnittelemaan merkityksellisiä, hyvinvointia ja toimintakykyä edistäviä toimintoja erilaisille asiakkaille hyödyntämällä heidän luonnollisessa ympäristössään olevia mahdollisuuksia tarkoituksenmukaisesti. Yksilön hyvinvointia ja toimintakykyä määrittää yksilön ominaisuuksien lisäksi ympäristö, jossa hän toimii. Terapiatyö tapahtuu usein erilaisissa terapiaa varten rakennetuissa ympäristöissä, minkä vuoksi siellä opittujen taitojen siirtäminen osaksi arkea voi olla asiakkaalle liian haasteellista. Sen vuoksi on perusteltua käyttää yksilön omaa, jokapäiväistä ympäristöä osana terapiaa. Ihmiset – niin kuntoutujat kuin ammattilaisetkin – saattavat olla sokeita oman ympäristönsä tarjoamille hyvinvointia edistäville elementeille, jolloin niitä ei voida tavoitteellisesti hyödyntää osana kuntoutusta. Oman ympäristön yksityiskohtia on vaikea nähdä, mutta toimittaessa mahdollisimman erilaisessa ympäristössä alkavat myös oman ympäristön yksityiskohdat ja niiden merkitys hahmottua.

Tietoinen ympäristön käyttäminen osana terapiatyötä vaatii huolellista perehtymistä ympäristöön, toteutettavaan toimintaan ja sen turvallisuuteen. Ympäristön mahdollisuuksien ja rajoitteiden lisäksi terapeutin tulee tunnistaa sekä omat että asiakkaansa voimavarat ja rajoitteet. Tässä tutkimuksessa tarkastellulla opintojaksolla opiskelijat oppivat havaitsemaan, tunnistamaan ja hyödyntämään jokapäiväisen ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia terapeuttiseen toimintaan sekä tunnistamaan omaa ammatillista osaamistaan. Opintojakson aikana opiskelijat kehittävät taitojaan suunnitella toimintoja, joissa yhdistyy tavoitteisuus, yksilöllisyys ja asiakkaan osallisuuden ja kyvykkyyden vahvistaminen.

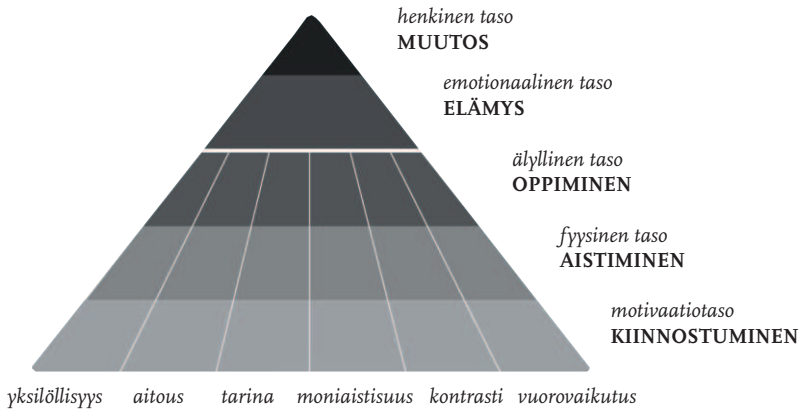
Riskienhallintataidot ja taito hyödyntää omia kokemuksia toimintojen suunnittelussa ovat myös tärkeitä osaamistavoitteita. Oma kokemus osallistujana on välttämätöntä toiminnan mahdollisuuksien ja rajoitusten tunnistamiseksi ja ymmärtämiseksi.

Opintojakson keskiössä ovat pienryhmissä tapahtuva, osallistujille merkityksellinen toiminta sekä sen analysointi, suunnittelu, toteutus ja arviointi, joihin opiskelijat saavat ohjausta ja tukea opintojakson opettajilta. Opintojaksoon sisältyy olennaisesti intensiivijakso luonnossa, jonka aikana opiskelijat 1) refleктоivat itseään, omaa toimintaansa ja yksilöllisesti merkityksellisiä tapahtumia sekä 2) pohtivat, mitä asioita heidän tulee huomioida rakentaessaan merkityksellisiä elämyksiä muille. Oppimistavoitteeseen päästäkseen opiskelijoiden tulee tarkastella itseään, omia voimavarojaan ja vahvuuksiaan. Tutkimuksen kohteena oleva toteutuskerta eteni kuvion 1 mukaisesti.

Kuvio 1. Tutkimuksen kohteena olevan toteutuskerran rakenne (kirjoittajien hahmottelemana).

Opintojakso alkoi yhteisillä tapaamisilla, joiden aikana opiskelijat perehtyivät toiminnallisten menetelmien avulla opintojaksolla käytettävään teoreettiseen viitekehukseen, elämuskolmiomalliin (Tarssanen & Kylänen 2009; ks. kuvio 2), sekä opintojakson tavoitteisiin, sisältöön ja toteutustapaan.

Kuvio 2. Elämyskolmio (Tarssanen & Kylänen 2009: 11).

Tarssasen ja Kyläsen (2009: 12–15) mukaan merkityksellisen elämyksen tuottamisen elementtejä ovat yksilöllisyys, aitous, tarina, moniaistisuus, kontrasti ja vuorovaikutus, ja merkityksellinen elämys rakentuu eri tasojen kautta kiinnostumisesta ja aistimisesta oppimisen kautta elämykseen ja muutokseen kokijassa. Merkityksellisen elämyksen kolmio toimii viitekehyksenä niin opettajille heidän suunnitellessaan ja toteuttaessaan opintojaksoa kokonaisuudessaan kuin myös opiskelijoille heidän suunnitellessaan ja toteuttaessaan oppimistehtäviä muille. Opettajat myös ohjasivat opiskelijoita palaamaan viitekehykseen opintojakson reflektiovaiheessa.

Opintojaksolle osallistui sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoita niin Suomesta kuin ulkomaisista yhteistyökorkeakouluista. Moniammatilliset, kansainväliset pienryhmät aloittivat työskentelynsä heti opintojakson alussa yhteisten tehtävien suorittamiseksi. Tehtävänannot oli kuvattu opintojakson käsikirjassa. Suunnittelu tapahtui pienryhmien kasvokkain tapaamisissa sekä opintojakson virtuaalisessa oppimisympäristössä. Opintojaksolla oli käytössä myös yhteinen, suljettu Facebook-ryhmä, minkä lisäksi ryhmällä oli omia yhteydenpitokanavia (esim. Skype ja WhatsApp). Suunnitteluvaiheessa opintojakson osallistujilla oli kaksi yhteistä tapaamista, jossa he perehtyivät opintojakson teoreettiseen perus-

taan, ja sen jälkeen jokaisella pienryhmällä oli yksi ohjaustapaaminen opintojakson kahden opettajan kanssa, jossa suunnitelmia arvioitiin ja kehitettiin eteenpäin. Pienryhmien ohjaustapaamisten yhteydessä yksi keskusteluntutkija ohjasi opiskelijoita valmistautumaan myös intensiivijakson videotointia varten.

Vajaan kuukauden mittaista suunnitteluvaihetta seurasi neljän päivän intensiivijakso luonnossa. Intensiivijakso toteutettiin ympäristössä, jossa ei ollut sähköjä eikä juoksevaa vettä, ja osallistujat yöpyivät teltoissa. Tästä syystä opintojakson oppimistehtäviin sisältyi luontokontekstiin kuuluvia toimintoja, kuten polttopuiden hakkaamista, puiden kantamista saunaan, keittiöön ja nuotiopaikalle, veden noutamista keittiöön ja saunaan, saunan lämmittämistä sekä tilojen siivoamista. Kukin pienryhmä myös suunnitteli ja valmisti yhden aterian koko ryhmälle huolehtien siitä, että kaikki tarvittavat raaka-aineet olivat hankittuina ja että ruoan valmistus onnistui kotiarjesta poikkeavissa olosuhteissa. Pienryhmien tuli varmistaa ruoan ja ruoanlaiton turvallisuus muun muassa huomioimalla allergiat ja muut ruoka-ainerajoitukset sekä ruoan valmistaminen kaasulla tai tulella. Nämä perustoiminnot tarjosivat monipuolisen oppimiskontekstin niin itsensä ymmärtämiseen kuin tuleville asiakkaille rakennettavien palveluiden suunnittelemiseen ja toteuttamiseen. Turvallisuuden eri osatekijöiden ymmärtäminen oli yhtenä oppimisen kohteena ja tuloksena kaikessa toiminnassa.

Opintojakson tehtävissä yhdistyivät edellä kuvatut intensiivijakson perustoiminnot sekä merkityksellisiä elämyksiä tuottavan, hyvinvointia tukevan toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Jälkimmäistä pienryhmät harjoittelivat suunnittelemalla ja ohjaamalla muille opiskelijoille ympärillä olevaa luontoa hyödyntävän ja luontoon liittyvän, elämyksiä virittävän toiminnan sekä kokemuksen reflektointiin. Tämän toiminnan suunnittelemisen pohjautui opintojakson teoreettisena viitekehystenä olevaan elämyskolmiomalliin (kuvio 2). Pienryhmien valmistelemissa kirjallisissa suunnitelmissa kuvattiin toiminnan kohderyhmä ja soveltamismahdollisuudet, toiminnan tavoitteet ja vaiheet, toiminnan kytkeytyminen elämyskolmiomalliin, reflektion toteuttaminen, osallistujien roolit ja vastuut, tarvittavat materiaalit sekä riskianalyysi ja turvallisuus-suunnitelma.

Opintojakso sisälsi oman oppimisen ja osaamisen arviointia useissa eri vaiheissa. Intensiivijakson aikana pienryhmät ohjasivat koko ryhmän yhteisen reflektion suunnittelemansa toiminnan osana. Reflektioissa jaettiin ja tarkasteltiin osallistujien omia kokemuksia ja tunteita toiminnasta. Soveltuvien osien lisäksi myös pohdittiin, miten opittua voisi hyödyntää uusissa tilanteissa ja erilaisten asiakasryhmien kanssa. Pienryhmiä ohjattiin itsenäisesti keskustelemaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja ryhmätyöskentelyyn liittyvästä oppimisestaan sekä halutessaan pyytämään opettajat mukaan tähän keskusteluun. Opintojakson jälkeen opiskelijat palauttivat reflektionsa, joissa he pohtivat oman oppimisensa ja ammatillisen osaamisensa kehittymistä edellä mainittujen seikkojen osalta suhteessa opintojakson teoreettiseen viitekehykseen. Määräaikaan mennessä reflektionsa palauttaneet opiskelijat saivat opettajilta henkilökohtaisen kirjallisen palautteen.

Tutkimuksessa hyödynnetään opintojakson aikana kuvattua videoaineistoa sekä muuta opintojaksoon liittyvää materiaalia, kuten opiskelijoille annettua opintojakson käsikirjaa. Jälkimmäinen toimii tutkimusryhmän keskusteluntutkijoiden osalta etnografisena, kontekstin ymmärtämiseen tarvittavana tietona. Videoaineistoa kerättiin yhteisistä ennalta sovitusta tapaamisista koko opintojakson ajalta. Kaikki osallistujat antoivat tietoon perustuvan suostumuksensa osallistua tutkimukseen. Taltioituna on neljä tapaamista korkeakoulun luokkatilassa, jossa intensiivijaksoa suunniteltiin ja siihen valmistauduttiin. Tapaamiset videoitiin kahdella tai kolmella kameralla, jotka oli asetettu jalustalle tai muuten sopivaan paikkaan luokkatilassa. Suunnitteluvaiheen tapaamisista videoaineistoa on yhteensä noin 13 tuntia.

Nelipäiväisen luonnossa toteutetun intensiivijakson aikana taltioitiin osallistujien toimintaa joka päivä, mukaan lukien kaikki opiskelijoiden toteuttamat toiminnot ja niitä koskevat yhteiset reflektiotilanteet. Intensiivijaksoon osallistui tutkijaryhmästä kahden opettajan lisäksi yksi keskusteluntutkija, joka videoi tilanteita käsivarakameralla ja liikkui tarvittaessa opiskelijoiden mukana. Lisäksi opiskelijat saivat käyttöönsä viisi GoPro-kameraa, joilla he kuvasivat pienryhmiensä suunnittelutapaamiset, toteuttamansa toiminnan tapahtumia, ohjaus- ja palautekeskusteluja opettajien kanssa sekä myös paljon muuta intensiivijakson toimintaa.

Kameroita pystyi käyttämään joko käsivaralta tai kiinnitettynä rintavaljaisiin tai otsapantaan. Intensiivijaksolta videoaineistoa on yhteensä noin 37 tuntia.

Tarkastelun kohteena olevan pienryhmän viidestä jäsenestä kolme on suomalaisia tutkinto-opiskelijoita (Kaisa, Sara ja Sini) ja kaksi ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita (Adam ja Dani). Opintojakson yhteisenä työskentelykielenä on englanti. Aineisto-otteissa opiskelijoista käytetään peitenimiä, mutta opintojakson opettajat ja tutkimusryhmän muut jäsenet esiintyvät omilla nimillään. Videoaineistosta otettuja pysäytyskuvia on rajattu ja käsitelty tarpeen mukaan.

Suunnitelmista toiminnaksi ja teksteistä teoiksi

Tulevan toiminnan suunnittelua on tarkasteltu institutionaalisissa konteksteissa tunnistamalla ja kuvaamalla yhteiseen päätöksentekoon – neuvotteluun – liittyviä vuorovaikutuskäytänteitä erilaisissa kokous- ja asiointitilanteissa. Niin arkisissa kuin institutionaalisissakin tilanteissa neuvottelu etenee tyypillisesti ehdotusten ja niihin vastaamisen kautta (Arminen 2016), ja tilanteeseen voi liittyä myös samanmielisyyden ja erimielisyyden ilmaisuja tai myönnyttelyjä (Barth-Weingarten 2003; Niemi 2014). Ehdotusten muotoilun avulla voidaan ilmaista erilaisia tietoon ja asian omistajuuteen liittyviä positioita (esim. Landmark, Gulbrandsen & Svennevig 2015), ja toisaalta vastausten muotoilu osoittaa, kuinka vahvasti vastaanottaja hyväksyy ehdotuksen ja sitoutuu siihen (esim. Siitonen & Wahlberg 2015). Yhteisen päätöksen saavuttaminen onkin monitasoinen ilmiö. Stevanovic (2012) on tarkastellut kahdenkeskistä moniammatillista päätöksentekoa ja havainnut, että ehdotus voidaan katsoa hyväksytyksi, kun vastaanottaja esittää omaavansa pääsyn ehdotuksen alaiseen asiaan ja ilmaisee samanmielisyytensä sekä myös sitoutumisensa ehdotuksen toteuttamiseen. Lisäksi on havaittu, että joihinkin ehdotuksiin liittyy selontekovelvollisuus. Svennevig ja Djordjilovic (2015) osoittavat, että monenkeskisissä kokouksissa tapahtuvaan työtehtävien jakamiseen liitetään selontekoja erityisesti silloin, kun johtavassa asemassa olevan ehdotus alaiselle liittyy uuteen tai jollain

tavalla monimutkaiseen työtehtävään tai kun työtehtävää koskevan ehdotuksen esittää alainen johtavassa asemassa olevalle tai toiselle alaiselle.

Erityisesti erilaisissa asiointitilanteissa instituution edustajan rooli toiminnan arvioinnissa ja tulevan toiminnan suunnittelussa usein korostuu (ks. Land, Parry & Seymour 2017). Tutkimuksissa on yhä enenevässä määrin kuitenkin kartoitettu myös päätöksenteon ja toiminnan kohteena olevien osallistumisen ja osallistamisen keinoja (esim. Landmark, Gulbrandsen & Svennevig 2015; Nissi 2018; Vehviläinen 2009; ks. Weiste & Vehviläinen tässä teoksessa). Tässä tutkimuksessa huomio on opiskelijoiden eli vertaisten välisessä vuorovaikutuksessa, ja siinä tapahtuvassa tulevaa toimintaa koskevassa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Suurimmassa osassa analyysin kohteena olevasta videoidusta vuorovaikutuksesta pienryhmän jäsenet neuvottelevat toiminnan toteuttamiseen liittyvistä seikoista keskenään, ilman opettajien tai muiden tutkijoiden läsnäoloa.

Erityisesti institutionaalisissa tilanteissa neuvottelemiseen ja yhteisten päätösten tekemiseen liittyy usein erilaisten tekstien ja asiakirjojen käsittelyä ja tarkastelua (ks. esim. Bergeå, Martin & Sahlström 2008; Hall & Butler 2017; Mikkola & Lehtinen 2014). Teksteillä ja asiakirjoilla on osoitettu olevan keskeinen rooli yhtäältä konkreettisina, käsiteltävinä objekteina, mutta samalla myös sosiaaliin käytäntöihin liittyvinä ja niitä välittävinä tuotteina (esim. Keisanen & Kuure 2011; Mikkola & Lehtinen 2014; Vehviläinen & Svinhufvud 2009). Tässä tutkimuksessa tarkastellulla opintojaksolla opiskelijoiden tehtäviin kuului tuottaa osana yleistä kirjallista suunnitelmaansa turvallisuussuunnitelma, jota heidän tuli myös päivittää tarpeen mukaan. Seuraavaksi esitellyissä aineistotteissa turvallisuussuunnitelma ei näy konkreettisena asiakirjana, mutta osallistujat käsittelevät sitä eri tavoin puheessaan, joka tuottaa yhteistä ymmärrystä turvallisuussuunnitelman merkityksestä suunnitellulle ja pian toteutettavalle toiminnalle. Turvallisuussuunnitelmaan liittyvä puhe ymmärretään tässä siten 'sosiaalisena objektina', jonka muotoutumista ja muuttumista analyysissa kuvataan (vrt. Iedema 2001).

Tulokset

Turvallisuuteen liittyvät asiat huomioidaan opintojaksolla monin eri tavoin. Opettajat ohjeistavat opiskelijat ottamaan huomioon muiden osallistujien hyvinvointi ja turvallisuus muun muassa opintojaksoon liittyvissä dokumenteissa (mm. tavoitteena opintojakson kuvauksessa ja tehtävänantona käsikirjassa) sekä intensiivijaksoa edeltävissä tapaamisissa. Lisäksi opettajat pitävät teemaa esillä yhteisessä Facebook-ryhmässä sekä ohjaustapaamisissa, myös intensiivijakson aikana. Jokaisen pienryhmän tulee tuottaa omaan oppimistehtäväänsä liittyvä turvallisuussuunnitelma, jonka opettajat tarkastavat ja jota pienryhmän tulee päivittää, mikäli suunnitelmat muuttuvat. Seuraavien aineisto-otteiden avulla tarkastellaan, millaista keskustelua turvallisuussuunnitelmasta ja -näkökohdista käydään pienryhmän suunnitellessa toimintaa opettajien kanssa ja pienryhmässä (luvut 4.1. ja 4.2.) sekä esitellessä sitä muille opiskelijoille ensimmäisen kerran (luku 4.3.). Miten puhe ja sen pohjalta toteutuva toiminta muuttuu ajan kuluessa ja opintojakson edetessä?

SUUNNITELMAN VIENTI MAASTOON

TURVALLISUUDEN PAIKKASIDONNAISUUS

Tarkastelun kohteena olevan pienryhmän osalta turvallisuuteen liittyvät näkökohdat sekä turvallisuussuunnitelma ilmenevät puheessa tulentekoon liittyvien aiheiden kautta. Pienryhmän suunnittelemaan toimintaan liittyy nuotioiden tekeminen, mikä vaatii huolellista valmistautumista. Ensimmäinen aineisto-ote¹ asiaan liittyen on opintojakson suunnitteluvaiheesta. Opiskelijat tapaavat opintojakson opettajat, Eijan ja Ulla-Maijan, korkeakoulun tiloissa käydäkseen läpi suunnitelmansa intensiivijaksoa varten. Opintojakson ohjeiden mukaan vähintään kahden pienryhmän jäsenen on osallistuttava tapaamiseen; tässä tapauksessa pienryhmän viidestä jäsenestä neljä on paikalla (Dani, Adam, Sini ja Sara). Katkelmassa Dani selostaa, mitä he ovat suunnitelleet tulentekopaikkaa koskien.

¹ Aineisto-otteiden kehollisen vuorovaikutuksen litterointi noudattaa Mondadan (n.d.) käytänteitä. Osallistujien kehollinen toiminta on merkitty eri symbolein: * Adam, & Sini, + Sara, § Dani ja € Kaisa.

Aineisto-ote 1.

01 DAN: we were thinking about, when we arrive to the place
me ajattelimme että kun me saavumme paikalle
 02 to see: and choose the place for the fires,
katsomme ja valitsemme paikan nuotioille
 03 EIJ: mhm,
 04 DAN: and clean it, and [ensure *all the safety
ja siivoamme sen ja varmistamme kaikki turvallisuus
 05 EIJ: [mhm,
ada *nyökyttelee-->
 06 DAN: (around) [so, ( )
(siellä) ja
 07 U-M: [I think *there is a like a parking s-place.
minusta siellä on niinku parkkipaikka
ada -->*
 08 EIJ: yeah.
 09 U-M: it has to be there.
se täytyy tehdä siinä
 10 EIJ: yeah.
 11 DAN: o[kay [so,
 12 SIN: [ye&ah.
 13 U-M: [*like &other[wisewise there is [like grass
muuten siellä on niinku ruohoa
 14 SAR: [+ ( )+
 15 EIJ: [yeah.
sin &nyökyttelee&
ada *nyökyttelee-->
sar +nyökyttelee+
 16 U-M: [and you* can't build the fires§ [there.
ja sinne ei voi tehdä nuotioita
 17 DAN: [§yeah.
 18 SIN: [yeah.
 19 EIJ: [&yeah.
dan §nyökyttelee-----§
ada -->*
sin &nyökyttelee-->

Danin vuoro riveillä 1, 2 ja 4 sisältää ehdotuksen siitä, miten ryhmä aikoo edetä tulentekopaikan valinnassa. Ehdotus etenee konkreettisen tulevan toiminnan kuvauksen kautta *when we arrive to the place to see and choose the place for the fires* 'kun me saavumme paikalle katsomme ja valitsemme paikan nuotioille' (rivit 1–2). Hän jatkaa ehdotusta kuvaamalla, miten turvallisuuteen liittyvät näkökohdat voidaan varmistaa vasta paikan päällä (rivit 2, 4 ja 6). Adam osoittaa nyökyttelyllään rivien 4–7 aikana tukensa Danin ehdotukselle. Opintojakson opettajan, Ulla-Maijan, vastaus siirtää päätöksenteon kuitenkin takaisin nykyhetkeen. Hän tuntee luontokohteen ja pystyy sen perusteella rajaamaan tulentekopaikan alueen parkkipaikalle (rivi 7). Toinen opettaja, Eija, osoittaa samanmielisyytensä tämän ehdotuksen (rivi 8), kuten myös Ulla-Maijan painokkaan

lisätarkennuksen *it has to be there* 'se täytyy tehdä siinä' (rivi 9), kanssa. Ehdotusta seuraa selonteko, joka tuo esiin syyn painokkuudelle: muu maasto on ruohikkoinen eikä siksi sovellu tulentekoon (rivit 13, 16). Selonteko tuo esiin paitsi tulenteon turvallisuuteen liittyvät näkökohdat myös sen, että opettajilla on kokemuksen tuoma pääsy paikkaan, jossa intensiivijakso toteutetaan, kun taas opiskelijoiden on suunniteltava tulevaa toimintaa parhaan tietonsa ja opettajilta saamiensa ohjeiden pohjalta. Selonteon aikana kaikki opiskelijat osoittavat joko nyökyttelyllään tai samanmielisyyden ilmaisuin hyväksyvänsä Ulla-Maijan ehdotuksen ja samalla mukautuvansa asemaansa opettajien ohjeiden vastaanottajina. Mahdollisesta tulevasta tulentekopaikasta saavutetaan siis katkelman aikana yhteinen ymmärrys.

Osallistajat jatkavat keskustelua suunnitelmasta vielä jonkin aikaa muista näkökohdista. Tapaamisen lopussa Ulla-Maija ottaa turvallisuus-suunnitelman esille ja ohjeistaa pienryhmää kehittämään sitä eteenpäin: *the safety plan, you have to make the safety plan to think about really carefully* 'turvallisuussuunnitelma, teidän täytyy tehdä turvallisuussuunnitelma ja miettiä tosi tarkkaan' (ei näy aineisto-otteessa). Turvallisuussuunnitelma nostetaan yhdeksi tärkeimmistä asioista, joihin pienryhmän tulee tulevassa työskentelyssään kiinnittää huomiota. Pienryhmän laatima suunnitelma tulee jatkossa esille viittauksina siihen, että he ovat joutuneet hylkäämään alkuperäisiä ideoitaan ja etsimään toisenlaisia toteutusratkaisuja. Merkitykselliseksi nousee se, millaisia neuvotteluja pienryhmän jäsenet käyvät suunnittelemansa toiminnan turvallisuusnäkökohdista ja millaisia päätöksiä he tekevät niiden ottamisesta huomioon toiminnan toteutuksessa.

Sama pienryhmä jatkaa toiminnan suunnittelua intensiivijaksolla. Juuri ennen seuraavaa aineisto-otetta kaikki opintojakson osallistajat ovat saapuneet intensiivijakson tapahtumapaikkaan, ja meneillään on tavaroiden purkamisen autoista ja paikkaan tutustuminen. Aineisto-otteen 2 on kuvannut Adam, ja hän keskustelelee Saran kanssa. He kävelevät parkkipaikalta yhdessä kohti leiriytymispaikan päärakennusta, kun Adam esittää ehdotuksen tulentekopaikasta.

Aineisto-ote 2.

01 ADA: .hh oh and, you know that uh:,
          oh ja tuota öö
02 we can do our activity,
          mehän voimme toteuttaa meidän toiminnan
03 (0.5)
04 like u[h: u-
          niinku öö
05 SAR: [yeah, apparently. yeah.
          joo ilmeisesti joo
06 (.)
07 ADA: yeah. [on on here.
          joo tässä
08 SAR: [I'm still kind of hesitant,
          minua vielä vähän epäilyttää
09 because (0.3) it's really dry in here. like really dry.
          koska täällä on tosi kuivaa niinku tosi kuivaa
10 ADA: yeah, but uh: the thing is that
          joo mutta öö asia on niin että
11 .hhh we can build on the rock.
          me voimme rakentaa kivien päälle
12 (0.9)
13 SAR: mm.
14 ADA: like.
          vaikka

Adam ajoittaa ehdotuksensa kävelyn lomaan, eli kun hän ja Sara saapu-
vat piha-alueella olevaan paikkaan, joka Adamin mukaan soveltuu hei-
dän suunnittelemalleen toiminnalle, nuotioiden tekemiselle. Vuoron
aloittaa Adamin kuuluva sisäänhengitys ja interjektio *oh* (rivi 1), joka
osoittaa, että Adam on havainnut jotain, jonka hän haluaa saattaa Saran
tietoon (Heritage 1984). Sitä seuraakin ehdotus toiminnan toteutuspai-
kasta (*we can do our activity ... on on here* 'mehän voimme toteuttaa mei-
dän toiminnan ... tässä', rivit 2, 7). Ehdotuksesta ilmenee, että Adam
kohtelee suunnitellun toiminnan toteuttamista jo selviönä ja että enää
on vain valittava siihen sovelias paikka. Sara aloittaa vastauksensa *yeah,*
apparently. yeah. 'joo, ilmeisesti. joo' (rivi 5) kesken Adamin vuoron.
Alun samanmielisyyttä *yeah* seuraa epäroinnin ilmaisu *apparently* 'il-
meisesti', mikä muuntaa vuoron heikon erimielisyyden ilmaisuksi
(Pomerantz 1984). Tämän vastausvuoron paikan ja sitä seuraavan vuo-
ron sisällön pohjalta Saran voi tulkita pohtivan toiminnan toteutusta
kokonaisuudessaan.

Sara ilmaisee huolensa ympäristön kuivuudesta sanomalla *I'm still*
kind of hesitant, because it's really dry in here 'minua vielä vähän epäilyttää,
koska täällä on tosi kuivaa' (rivit 8–9) ja korostaa vielä arviotaan lisää-

mällä *like really dry* 'niinku tosi kuivaa' (rivi 9). Korostus painottaa maaston erityistä kuivuutta ja siten asian vakavuutta koko toiminnan toteuttamisen kannalta ajateltuna. Adamin vastaus rivillä 10 alkaa erilinjaisuutta ilmaisevalla *yeah, but* 'joo mutta' -kiteymällä (Niemi 2014; Pomerantz 1984) ja jatkuu ratkaisuehdotuksella Saran huolta koskien (rivit 10–11). Huomionarvoista on, että Adamin vastaus ei ota kantaa koko toiminnan toteuttamiseen vaan tarjoaa konkreettisen ratkaisun tulen leviämisen estämiseksi kuivassa maastossa: nuotiot voi rakentaa kivien päälle (rivit 10–11). Tämäkin osaltaan osoittaa, että Adamin näkökulmasta katsottuna suunnitellun toiminnan toteuttamisesta ei tarvitse enää neuvotella vaan sitä voi kohdella jo päätettynä asiana. Sara puolestaan tuottaa vastauksena dialogipartikkelin *mm* (rivi 13), jolla vastaanottaja voi osoittaa kuulleensa ja ymmärtäneensä ehdotuksen mutta joka ei ilmaise samantilaisuutta tai sitoumusta ehdotuksen toteuttamiseen (Siitonen & Wahlberg 2015), eli tässä tapauksessa nuotioiden tekemisestä kivien päälle. Päätös tulentelepaikasta ja Saran kannalta katsottuna myös koko toiminnan toteuttamisesta jää siis vielä auki, joten lisäneuvotteluja asiasta tarvitaan.

Kahdessa ensimmäisessä aineisto-otteessa turvallisuuteen liittyviä näkökohtia käsitellään tulentele paikkasidonnaisuuden kautta, eli osallistujat neuvottelevat siitä, mihin nuotiot voidaan tehdä ja millä tavoin luontoympäristön ominaisuudet vaikuttavat päätöksentekoon. Nuotioita ei siis voi syyttää maastoon mihin tahansa, ja maaston mahdollinen kuivuus tulee myös ottaa huomioon. Aineisto-otteista käy ilmi myös päätöksenteon moniosaisuus: yhtäältä tehdään päätös, että nuotiot sijoitetaan parkkipaikalle, mutta toisaalta tarkempi paikka jää vielä avoimeksi. Seuraavissa aineisto-otteissa turvallisuuteen liittyviä näkökohtia edistetään edelleen toisaalta tulentele konkretian kautta mutta myös asiana, josta pienryhmä on vastuussa kaikkia osallistujia ajatellen.

SUUNNITELMAN TARKENTAMINEN

TULENTEKO TEHTÄVÄNÄ JA TURVALLISUUS VASTUUNA

Seuraavissa aineisto-otteissa Sara, Dani, Adam, Kaisa ja Sini ovat koontuneet suunnittelemaan myöhemmin samana päivänä toteutettavaa toimintaa. Nuotioiden paikasta on jo saavutettu yhteisymmärrys, koska siihen ei seuraavissa aineisto-otteissa puututa, vaan huomio on tulentele-

teon yksityiskohtien ja turvallisuusohjeistuksen suunnittelussa. Juuri ennen kolmatta aineisto-otetta pienryhmän jäsenet ovat todenneet, että nuotioiden rajaamisessa voidaan käyttää tiiliä, jos kiviä ei ole saatavilla. Adamin ehdotus tulen leviämisen estämisestä kivien avulla (aineisto-ote 2) on saanut kannatusta muilta, ja ryhmä etenee suunnitelman mukaan. Riviltä 1 alkaen Sara ottaa puheeksi toisen nuotioihin liittyvän turvallisuusnäkökohdan.

Aineisto-ote 3.

01 SAR: but also:: talking with Eija that we ca:n't ge-
mutta myös Eijan kanssa juttellessa että me emme
02 like keep the fire
niinku voi pitää tulta
03 (0.3)
04 DAN: \$>yeah yeah<, [>I know I [know<.\$
joo joo tiedän tiedän
\$nyökyttelee-----\$
05 SAR: [°burning.°
palamassa
06 ADA: [(le-) yeah[yeah.
07 SAR: [(so we can't have)
(joten me emme
08 the marshmallow[s?
voi käyttää) vaahtokarkkeja
09 DAN: [yea:h, [uh,
10 KAI: [yeah,
11 SAR: [and stuff like that,
ja muuta sellaista
12 DAN: [the marshmallows are not a prize.
vaahtokarkit eivät ole palkinto
13 in the end, after dinner,
lopuksi illallisen jälkeen
14 I'll just [give it to everybody.
annan vain niitä kaikille
15 ADA: [yeah.
16 DAN: and everybo[dy can just †try them.
ja kaikki voivat maistella niitä
17 ADA: [>yeah yeah yeah<, that's uh,
joo joo joo se on öö
18 um: that< but you can say that< that
ööm se mutta voit sanoa että että
19 that is the prize like.
että se on palkinto niinku
20 SIN: but, [like we [have<
mutta niinku meillä on
21 KAI: [or it [should<
tai sen pitäisi
22 ADA: [for everybody.
kaikille
23 SAR: [but also she was †say\$ing
mutta hän sanoi myös
kai ekatsoo Saraa-->
dan skatsoo Saraa-->

24 &that we sh#ould, (0.6) tell them the reason why.
 että meidän pitäisi kertoa heille syy miksi
 sin &katsoo Saraa-->
 kuva #1

25 like, (1.0) make it (0.9) sure that they know::
 niinku varmistaa että he tietävät
 26 why they have to then just put out the fire.
 miksi heidän täytyy sitten heti sammuttaa nuotiot
 27 (1.7)

28 SAR: like, because it's so dry in here
 niinku koska täällä on niin kuivaa
 29 and[:,
 ja

30 SIN: [>yeah& yeah\$€ [yeah<.
 31 KAI: [.mt joo:,
 sin -->&
 dan -->\$
 kai -->€

32 SAR: [(problem with) the safety [things [and, #
 (ongelma) turvallisuusjutuissa ja
 33 KAI: [>jojojoo<. [niin niin.
 34 DAN: [>yeah yeah<. [okay.
 kuva #2

35 DAN: can we [(sit in some place?)
 voimmeko (istua jonnekin)

36 KAI: [uh::m, do you have any papers.
 ööm onko teillä yhtään paperia

Aineisto-otteen aluksi Sara ottaa puheeksi opintojakson opettajan, Eijan, antaman ohjeen, että nuotiot on sammutettava mahdollisimman pian. Tämä on ongelmallista pienryhmän alun perin suunnitteleman toiminnan kannalta, koska he ovat varautuneet ohjeistamaan muita ryhmiä tekemään nuotiot ja paahtamaan vaahtokarkkeja. Danin rivillä 4 tuottama samanmielisyyttä ilmaisevien *yeah*-partikkilien ketju on edeltävästä lyhyestä tauosta huolimatta varhainen, eli se alkaa ennen siirtymän mahdollistavaa kohtaa ja osoittaa siten, että Danilla on itsenäinen pääsy Saran esittämään tietoon (ks. Vatanen 2014). Yhtenä prosodisena yksikönä tuotettu partikkilien ketju niin Danin kuin Adaminkin rivin 6 vuorossa osoittaa myös, että meneillään olevan toimintalinjan jatkaminen on tarpeetonta (kyseessä on nk. *multiple saying*, Stivers 2004). Saran mainittua seuraavaksi vaahtokarkit puhe kääntyy siihen, miten ne saadaan hyödynnettyä, kun nuotioita ei voidakaan pitää yllä riittävän kauan niiden paahtamiseksi (rivit 7–22).

Rivillä 23 Sara palaa raportoimaan opettajan kanssa käymäänsä keskustelua. Sara välittää opettajan ohjeen, että pienryhmän tulisi perustella muille, miksi heitä pyydetään toimimaan tietyllä tavalla (rivit 23–26;

Kuva 1. Pienryhmän jäsenet pysyttelevät kasvokkaismuodostelmassa Saran kertoessa opettajan kanssa käymästään keskustelusta. Kuvassa näkyvät osallistujat vasemmalta oikealle: Sini, Sara, Dani ja Kaisa. Kamera on Adamalla.

kuva 1). Saran vuoroa seuraa 1.7 sekunnin mittainen viive, jonka aikana kukaan vastaanottajista ei vastaa kielellisesti eivätkä videolla tässä vaiheessa näkyvät Sini, Dani ja Kaisa ilmaise kehollisestikaan saman- tai erimielisyyttä. Sara jatkaa perustelemalla juuri välittämänsä opettajan ohjetta viittaamalla ensin ympäristön vallitseviin olosuhteisiin, *because it's so dry in here* 'koska täällä on niin kuivaa' (rivi 28), ja sitten yleisesti turvallisuusnäkökohtiin, (*problem with*) *the safety things* '(ongelma) turvallisuusjutuissa' (rivi 32). Heti ensimmäisen perustelun jälkeen Sini, Kaisa ja Dani tuottavat samanmielisyyttä ilmaisevien partikkelien ketjuja, jotka osoittavat, että Saran ei enää tarvitse jatkaa aiheesta (ks. Stivers 2004). Samalla kaikki kolme kääntävät sekä katseensa että kehonsa pois kasvokkaismuodostelmasta (ks. Kendon 2010; kuva 2) ja jatkavat toiminnan valmistelua. Neuvottelutoiminnan kannalta päätöksenteko jää siis kesken, sillä ehdotus voidaan katsoa hyväksytyksi vasta, kun vastaanottaja ilmaisee paitsi samanmielisyytensä myös sitoutumisensa ehdotuksen toteuttamiseen käsittelemällä asiaa jollain tavalla yksityiskohtaisemmin (Siitonen & Wahlberg 2015, ks. myös Stevanovic 2012). Saatuaan vuoronsa päätökseen päällekkäispuhunnassa Sara pysyy paikallaan, katsoo jonnekin eteensä, nostaa kulmakarvojaan ja työntää leukaansa hieman eteenpäin, ikään kuin merkiksi siitä, että hän on saanut sanottavansa sanottua, vaikka muut eivät osoita pitävänsä asiaa yhtä tärkeänä (kuva 2).

Tässä katkelmassa Sara on siis tuonut esiin huolensa tulenteon turvallisuuteen liittyen vetoamalla auktoriteettiin (rivit 1, 23), minkä vuoksi hänen esittämänsä näkemykset korostavat opettajan ohjeiden noudattamista alkuperäisessä suunnitelmassa pitäytymisen sijaan. Toisaalta turvallisuuden huomioimiseen liittyy tässä kahdenlaista toimintaa: 1) miten

Kuva 2. Pienryhmän jäsenet alkavat poistua kasvokkaisu-
dostelmasta Saran lopettaessa
vuoronsa.

pienryhmä toimii turvallisuuteen liittyvien asioiden suhteen yleensä ja 2) miten pienryhmä aikoo kertoa niistä muille. Saran lisäys kerrallaan rakentuvan vuoron riveillä 23–32 voikin katsoa sisältävän sekä turvallisuussuunnitelman avaamista pienryhmän jäsenten kesken mutta myös suuntaavan toimintaa jo muulle ryhmälle annettavan ohjeistuksen sisällön suhteen. Toisin sanoen pienryhmän tulee muuttaa suunnitelmansa toiminnaksi lähitulevaisuudessa. Tätä pienryhmä siirtyykin seuraavaksi suunnittelemaan: he neuvottelevat siitä, käydäänkö turvallisuusasiat läpi pienissä ryhmissä vai kaikkien kanssa yhteisesti, ja siitä, missä järjestyksessä toiminnan vaiheista ja turvallisuusnäkökohdista kerrotaan (ei näy aineisto-otteessa). Seuraavassa aineisto-otteessa asiaan palataan uudestaan.

Pienryhmän muut jäsenet käyvät läpi toiminnan vaiheita sillä välin, kun Dani on hakemassa tarvikkeita. Sara ja Kaisa toteavat, että Dani tulee esittelemään toiminnan muille kertomalla sitä taustoittavan tarinan, ja Sara jatkaa kuvaamalla toiminnan seuraavaa vaihetta.

Aineisto-ote 4.

- 01 SAR: and then, .hhh we're gonna tell them about the
           ja sitten   me kerromme heille
 02   safety sthing- safety things that,
           turvallisuus sjutui- turvallisuusjutuista että
 03   .hhh we're gonna do this and this,
           me tehdään näin ja näin
 04 SIN: yeah, we're gonna build a fire,
           joo, me rakennetaan nuotio
 05   and it [has to be really sma:ll and,
           ja sen pitää olla tosi pieni ja
 06 KAI: [we're gonna<
                meidän

- 07 SAR: [yea:h, and then we:,
joo ja sitten me
- 08 KAI: [we're gonna have to:,
meidän täytyy
- 09 SAR: uh- unfortunately:: we have to put them out.
ö- ikävä kyllä meidän täytyy sammuttaa ne
- 10 but then:, .hh
mutta sitten
- 11 SIN: [later, later on when [we have,
myöhemmin, myöhemmin kun meillä on
- 12 KAI: [we can give out the [marshmallows.
me voimme antaa vahtokarkit
- 13 SAR: [yea:h.
- 14 SIN: [when we h(h)ave the: evening snack at the fire,
kun me ollaan iltapalalla nuotiolla
- 15 KAI: [heh heh heh .hhh
- 16 KAI: yeah,
- 17 SIN: we will have a prize for you [and,
meillä on palkinto teille ja
- 18 SAR: [yeah,

Sara tuo esiin *safety things* 'turvallisuusjutut' (rivi 2) toiminnan ohjeistuksessa puheeksi otettavana seikkana ja tarkentaa vielä, miten he voivat selostaa toiminnan muille vaihe vaiheelta (*we're gonna do this and this* 'me tehdään näin ja näin', rivi 3). Toisin sanoen Sara siirtyy kuvailemaan, miten abstraktit 'turvallisuusjutut' toteutuvat käytännön toimintana. Sini osoittaa samanmielisyyttä ja tarkentaa edelleen, mitä Saran mainitsemat *this and this* 'näin ja näin' tarkoittavat: *we're gonna build a fire, and it has to be really small and* 'me rakennetaan nuotio, ja sen pitää olla tosi pieni ja' (rivit 4–5). Sini lopettaa vuoronsa niin, että se asettuu osaksi vielä jatkuvaa listaa. Sekä Kaisa että Sara aloittavat päällekkäispuhunnassa vuorot, jotka voi kuulla taas uudeksi lisäykseksi käytännön turvallisuusohjeistukseen (rivit 7–8). Molemmat jättävät vuoronsa kesken, mutta Sara muotoilee sitten vuoronsa uudestaan toteamalla, että nuotiot on ikävä kyllä sammutettava (rivi 9). Vuoronalkuinen *unfortunately* 'ikävä kyllä' muistuttaa taas, että pienryhmän on perusteltava toiminnan aikana toteutettavia tehtäviä muille osallistujille ja esittää kielteisessä valossa sen, että pienryhmä on joutunut muuttamaan alkuperäistä suunnitelmaansa eli että nuotioita ei voi pitää yllä niin kauan kuin he olivat ajatelleet. Puhe siirtyy seuraavaksi takaisin vahtokarkkeihin ja siihen, milloin ja miten pienryhmä voi jakaa ne muille osallistujille.

Pienryhmän jäsenten suunnitellessa pian toteutettavaa toimintaa ja neuvotellessa vielä sen yksityiskohdista sekä siihen liittyvistä vastuista he ottavat puheeksi myös siihen liittyviä turvallisuusnäkökohtia. Sara tuo aktiivisesti esiin huolensa, että toiminnan toteutuksessa noudatetaan opettajan antamia ohjeita ja että muille osallistujille perustellaan riittävässä määrin, mitä tehdään ja miksi. Muut ilmaisevat samanmielisyytensä mutta eivät aluksi sitoudu ehdotettuihin toteutustapoihin (aineisto-ote 4). Pienryhmän käydessä toiminnan toteutusta ja erityisesti sen ohjeistusta vaihe vaiheelta läpi (aineisto-ote 5) myös muut näyttävät sitoutuvan paremmin siihen, miten toiminnan turvallisuusnäkökohdat käsitellään muiden osallistujien kanssa. Siitä huolimatta pienryhmän suunnitteluvaiheen aineisto-otteissa tulee esiin myös pienryhmän ilmeinen harmistuminen siitä, että he ovat joutuneet muuttamaan alkupe-
räistä suunnitelmaansa ja jättämään pois vaahtokarkkien paahtamisen. Aineisto-otteet osoittavat jälleen päätöksenteon moniosaisen luonteen ja sen, miten kaikkien osanottajien on sitouduttava yhteisen päätöksen toteuttamiseen, jotta neuvottelun voi katsoa onnistuneen. Kun jokin päätös on tehty ja kaikki ovat sen edellyttämään toimintaan sitoutuneet, päätös voi olla hankala pyörittää.

SUUNNITELMAN AVAAMINEN

TURVALLISUUS TEHTÄVÄNANNOSSA JA OHJEISTUKSESSA

Viimeiset kaksi aineisto-otetta ovat vaiheesta, jossa pienryhmä esittelee suunnittelemansa toiminnan muille ja antaa ohjeet sen suorittamiseen turvallisuus huomioiden. Tässä vaiheessa pienryhmän jäsenten neuvottelemat ja päättämät tavat toimia muuttuvat siis suunnitelmista ohjeiksi muille ja heijastelevat jo sitä, miten toiminta tulee toteutumaan. Vaikka vastuu turvallisuuteen liittyvien ohjeiden antamisesta on sovitusti Sinillä, koko pienryhmä osallistuu niiden muotoilemiseen ja esille tuomiseen.

Opintojakson käsikirjan ja siinä esiteltävän elämyskolmiomallin mukaan pienryhmä on korostanut suunnittelemansa toiminnan aitoutta ja tarinallisuutta kytkemällä sen tämänhetkiseen luontoympäristöön ja viittaamalla saamelaisten perinteisiin. Kerrottuaan lyhyesti tällaisen taustatarinan ja pyydettyään muita siirtymään aiemmin muodostettuihin

ryhmiin mutta pysymään vielä koolla vastuussa oleva pienryhmä aloittaa varsinaisen tehtävänannon. Esimerkin alussa Sini, Dani ja Adam neuvottelevat vielä siitä, missä vaiheessa turvallisuusseikoista muille kerrotaan, ennen kuin Sini aloittaa ohjeistuksen koko ryhmälle (rivi 8).

Aineisto-ote 5.

01 SIN: should we go over there where we:
pitäisikö meidän mennä tuonne missä me

02 DAN: yeah but, [talk about safety first.
joo mutta puhu turvallisuudesta ennen kaikkea

03 SIN: [do the whole thing.
teemme koko jutun

04 (0.7)

05 ADA: †yeah, we< we< we† can start and::: say the safety.
joo me me me voimme aloittaa ja sanoa turvallisuudesta

06 SIN: †okay.

07 (0.9)

08 SIN: so:, because we are making a fire,
no niin, koska me olemme tekemässä nuotiota

09 we have to remember: the safety?
meidän täytyy muistaa turvallisuus

10 (0.8)

11 SIN: so: when we:, uh when you are making the fire?
joten kun me öö kun te olette tekemässä nuotiota

12 don't make it too big,
älkää tehkö siitä liian suurta

13 (0.5)

14 SIN: and remember to use something like rocks (.) around it,
ja muistakaa käyttää jotain vaikka kiviä sen ympärillä

15 so it [won't (-)
jotta se ei

16 KAI: [there's tiles.
siellä on tiiliä

17 SIN: yeah, or tiles,
joo tai tiiliä

18 (0.3)

19 X: yeah,

20 SIN: uh:, because if the: forest (spreads),
öö koska jos metsä (leviää)

21 the Sami and their gods will get really angry,
saamelaiset ja heidän jumalansa voivat suuttua pahasti

22 MUU: [(naurua)]

23 SIN: [you know, and tomorrow it will rain, so::, we have to,
eikö ja huomenna sataa joten meidän täytyy

24 ADA: for the hi[king, so.
patikoinnin aikaan joten

25 SIN: [be sure,
olla varmoja

26 that the fire [doesn't spread.
että tuli ei leviä

27 ADA: [be careful.
olkaa varovaisia

28 SIN: okay?

Aineisto-otteen alussa (rivit 1–5) Sini, Dani ja Adam neuvottelevat vielä keskenään, missä vaiheessa ja erityisesti missä paikassa osallistujille kerrotaan tulentekoon liittyvistä turvallisuusseikoista. Sini ehdottaa, että ryhmät voisivat siirtyä tulentekopaikalle ennen kuin turvallisuusohjeistus annetaan (rivit 1, 3), mutta Danin erilinjaisella *yeah but* 'joo mutta' -ilmaisulla alkava vuoro (rivi 2) kehottaa Siniä kertomaan muille osallistujille turvallisuusseikoista ennen siirtymistä tulentekopaikalle. Dani toistaa jo aiemmin käyttämänsä vakiintuneen ilmaisun *safety first* 'turvallisuudesta ennen kaikkea' (rivi 2). Adamin vuoro on samanlinjainen (rivi 5). Sini hyväksyy Danin ja Adamin kehotuksen (*okay*, rivi 6) ja osoittaa sitten puheensa koko opiskelijaryhmälle. Lausumallaan *so, because we are making a fire* 'no niin, koska me olemme tekemässä nuotia' (rivi 8) Sini sitoo vuoronsa aiempaan puheeseen (ks. Raymond 2004: 189) ja tarjoaa perustelua seuraavalle yleiselle ohjeelle, *we have to remember the safety* 'meidän täytyy muistaa turvallisuus' (rivi 9).

Seuraavaksi Sini antaa yksityiskohtaisempia ohjeita nostamalla esiin kaksi turvallisuusnäkökohtaa, joista pienryhmä on aiemmin keskustellut: nuotioista ei pidä tehdä liian isoja ja niiden ympärillä pitää käyttää esimerkiksi kiviä (rivit 11–14). Vuoronsa alussa Sini käyttää monikon ensimmäisen persoonan pronominia *we*, kun taas yksityiskohtaisempia ohjeita antaessaan hän tekee itsekorjauksen ja alkaa puhutella muita toisen persoonan pronomiinilla *you*. Tällainen pieni näkökulman muutos merkitsee ohjeet nimenomaan toisten toimintaa ohjaaviksi ja siirtää vastuuta turvallisuudesta ryhmille, joiden odotetaan pian toimivan ohjeiden mukaan.

Lopuksi Sini ja Adam liittävät turvallisuutta koskevat ohjeet vielä taustatarinaan: jos tuli leviää, 'saamelaiset ja heidän jumalansa voivat suuttua pahasti' (rivit 20–21) ja seuraavasta päivästä, jolloin osallistujien on tarkoitus käydä lyhyellä vaelluksella, tulee siksi sateinen (rivit 23–27). Muut ottavat muistutuksen taustatarinasta vastaan nauraen (rivi 22). Sini ja Adam esittävät näin turvallisuusnäkökohdat leikkimielisesti mutta siitä huolimatta pian alkavan toiminnan kiinteänä osana, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia koko intensiivijakson onnistumiselle.

Viidennen ja kuudennen aineisto-otteen välillä pienryhmä ohjaa kaikki siirtymään hiekkaiselle piha-alueelle, jonka he ovat haravoineet puhtaaksi kuivasta karikkeesta, ja kertoo toimintaan sisältyvistä tehtä-

viistä. Haravointi on yksi osoitus siitä, miten pienryhmä on ottanut valmisteluissaan huomioon toiminnan turvallisuuteen liittyviä näkökohtia. Pienryhmä kertoo myös, että ryhmien jäsenten on suoriuduttava tehtävistä yhteistyössä. Kuudennessa aineisto-otteessa Kaisa, Sara, Adam ja Dani käyvät vielä läpi, miten turvallisuus on otettava huomioon tulenteossa.

Aineisto-ote 6.

01 KAI: a:nd, (0.6) you need to fetch (0.3) your own waters,
           ja   teidän täytyy noutaa   omat vetenne
 02   (0.8)
 03 KAI: for (0.5) putting out the fire?
           jolla   nuotio sammutetaan
 04   [and your ↑own<
           ja omat
 05 SAR: [that's<
           se
 06 SAR: that's +THE FIRST STEP. #
           se on ensimmäinen vaihe
                           +käsi ja etusormi pystyssä-->
           kuva #3
 07   (0.8)
 08 ADA: €yes.+
           kai   €käsi ja etusormi pystyssä-->
           sar   -->+
 09 KAI: that's# the first one.
           se on ensimmäinen
           kuva   #4
 10 DAN: [get a cup (something)
           ottakaa kuppi (jotain)
 11 ADA: [first thing<E
           ensimmäinen asia
           kai   -->E
 12 KAI: becau[se of safety.
           turvallisuuden takia
 13 ADA: [frist safety.
           ensin turvallisuus
 ((Kaisa ja Adam jatkavat ohjeiden antamista; n. 20 s poistettu))
 14 KAI: is everything understood.
           onko kaikki ymmärretty
 15 MUU: ((naurua; keskustelua; liikehdintää))
 16 DAN: also, after the fire is up?
           ja   sen jälkeen kun tuli on syttynyt
 17   we want it to be a little bit of ash,
           me halutaan että tulee hieman tuhkaa
 18   but after that you have to put it out?
           mutta sen jälkeen teidän täytyy sammuttaa se
 19   (0.4)
 20 DAN: immediately. so it won't [sprea:d,
           välittömästi jotta se ei leviä
 21 KAI: [you need<
   teidän täytyy
 22 DAN: we won't ↑kill the forest↑,
           emme tapa metsää

Aineisto-otteen aluksi Kaisa kertoo, että ryhmien on itse haettava nuotioiden sammuttamiseen tarvittava vesi. Veden hakeminen annetaan siis yhdeksi tehtäväksi toiminnassa, jonka pienryhmä on jo aiemmin esittänyt harjoittavan ja edistävän ryhmässä toimimista. Sara lisää, että *that's the first step* 'se on ensimmäinen vaihe' (rivi 6), mikä asettaa toimintaan sisältyvät tehtävät järjestykseen ja auttaa ikään kuin paloittelemaan koko toiminnan pienempiin, hallittaviin osakokonaisuuksiin (ks. esim. Lindwall & Ekström 2012; Melander & Sahlström 2009; Rauniomaa ym. 2018). Vuoronsa aikana Sara nostaa kätensä ja etusormensa pystyyn (kuva 3), mikä korostaa vedenhakua sekä toiminnan ensimmäisenä vaiheena että ylipäänsä tärkeänä, muistettavana asiana. Kaisa vahvistaa Saran lisäyksen sanomalla *that's the first one* 'se on ensimmäinen' (rivi 9) ja nostamalla samalla tavoin kätensä ja etusormensa pystyyn (kuva 4). Myös Adam toistaa tämän olevan ensimmäinen vaihe (rivi 11) ja Dani vielä tarkentaa ohjetta (rivi 10) ennen kuin Kaisa ja Adam perustelevat päällekkäispuhunnassa tuotetuissa vuoroissaan, että kyseessä on turvallisuuteen liittyvä varotoimenpide (rivit 12–13). Pienryhmän jäsenet rakentavat näin yhdessä jaettua näkemystä ja riittävän painokasta ohjetta siitä, miten toimintaan osallistuvien tulisi huomioida turvallisuus tulenteossa.

Kuva 3. Pienryhmä ohjeistaa muita toimintaan, ja Sara nostaa oikean kätensä ja etusormensa pystyyn. Kuvan keskellä näkyvän muiden toimintaa ohjaavan pienryhmän jäsenet vasemmalta oikealle: Dani, Sara, Adam, Kaisa ja Sini. Kamera on keskustelunanalyttikolla, mutta kuten kuvasta näkyy, myös Adam pitelee kädessään kameraa.

Kuva 4. Pienryhmä ohjeistaa muita toimintaan, ja Kaisa nostaa oikean kätensä ja etusormensa pystyyn.

Seuraavaksi pienryhmä antaa muille ohjeet puiden ja tiilien hakemisesta ja käyttämisestä (ei näy aineisto-otteessa), minkä jälkeen Kaisa varmistaa *is everything understood* 'onko kaikki ymmärretty' (rivi 14). Piirissä seisovat muut opiskelijat alkavat tässä vaiheessa hiljaa naureskella, jutella omissa pienryhmissään ja liikehtiä valmiina aloittamaan toiminta. Nyt Dani ottaa esille vielä yhden turvallisuusseikan: nuotiota on pidettävällä sen aikaa, että saadaan tuhkaa, mutta sen jälkeen tuli on heti sammutettava, ettei se pääse leviämään (*but after that you have to put it out immediately so it won't spread* 'mutta sen jälkeen teidän täytyy sammuttaa se välittömästi jotta se ei leviä', rivit 17–20). Samoin kuin Sini antaessaan ensimmäisiä yksityiskohtaisia ohjeita aineisto-otteessa 5, Dani kuvailee tehtävää käyttäen monikon ensimmäisen persoonan pronominia *we* mutta antaa varsinaisen ohjeen käyttäen toisen persoonan pronominia *you*. Vielä huomionarvoisempaa aineisto-otteessa on kuitenkin se, että tällä kertaa Dani tuo esiin näkökohdan, josta ainoastaan Sara on puhunut aiemmin: nuotio pitää sammuttaa niin pian kuin sitä ei enää tarvita. Pienryhmän antamat paloturvallisuutta koskevat ohjeet koostuvat siis lopulta kolmesta näkökohdasta: nuotion koosta (aineisto-ote 5, rivi 12), paikasta (aineisto-ote 5, rivi 14) ja sammuttamisesta (aineisto-ote 6, rivit 1, 3).

Siinä vaiheessa, kun pienryhmä siirtyy toiminnan suunnittelemisesta sen toteuttamiseen ja alkaa antaa ohjeita muille opiskelijoille, pienryhmän jäsenten näkemykset turvallisuudesta joutuvat ensimmäistä kertaa koetukselle: mitkä näkökohdat turvallisuudesta tuodaan esiin ja miten? Aineisto-otteissa 5 ja 6 pienryhmän jäsenet ottavat vuorotellen esiin erilaisia näkökohtia, sitovat ne taustatarinaan ja painottavat niiden tärkeyttä. Sisältöjen osalta ohjeissa on toistuvuutta, sillä kivien tai tiilien käyttöä

korostetaan, kuten suunnitteluvaiheen neuvotteluissa on sovittu. Muitakin tulenkäytön turvallisuuteen liittyviä näkökohtia tuodaan esiin (esim. veden noutaminen nuotoiden sammuttamiseksi). Pienryhmän yhdessä tuottamat ohjeet muille rakentuvat vähitellen yhteiseksi näkemykseksi siitä, mitä turvallisuus tässä ympäristössä tarkoittaa ja miten se otetaan käytännön toiminnassa huomioon. Opintojakson tehtävänannossa edellytetty kirjallinen turvallisuussuunnitelma on siis muuttunut opiskelijoiden neuvottelun ja päätöksenteon kautta käytännön toiminnaksi. Pienryhmän opiskelijat muuttuvat tiedon vastaanottajista (ks. opettajien kuvaukset maastokohteen ominaisuuksista aineisto-otteessa 1) sen aktiivisiksi jakajiksi, jotka ohjaavat muiden toimintaa (ks. Lave & Wenger 1991). Opiskelijat onnistuvat näin saavuttamaan opintojakson yhden tärkeän tavoitteen, eli suunnittelemaan ja toteuttamaan merkityksellistä, hyvinvointia tukevaa toimintaa ottaen huomioon sen turvallisen toteuttamisen vaatimukset.

Yhteenvetoa ja pohdintaa

Olemme tarkastelleet, miten tutkimuksen kohteena olevan sosiaali- ja terveysalan opintojakson yhden pienryhmän jäsenet neuvottelevat oppimistehtävään eli muille opintojakson opiskelijoille suunnatun, luonnossa toteutettavan toiminnan turvalliseen toteuttamiseen liittyvistä käsityksistä. Tulokset osoittavat, että osallistujat neuvottelevat samantai erimielisyydestään hienovaraisesti ja että päätöksenteko etenee vaiheittain. Aluksi huomion kohteena on, millä tavoin luontoympäristön ominaisuudet tulisi ottaa huomioon ja voiko suunniteltua toimintaa ylipäänsä toteuttaa maaston kuivuuden vuoksi (aineisto-otteet 1 ja 2). Paikan päällä luontokohteessa selviää, että toiminta voidaan toteuttaa, mutta ei alkuperäisen suunnitelman mukaan. Tässä vaiheessa kaikkien osallistujien sitoutuminen uuden suunnitelman mukaiseen toimintaan vaatii useita keskustelukertoja (aineisto-otteet 3 ja 4). Viimeisessä vaiheessa turvallisuudesta valmistaudutaan kertomaan muille ja huomio siirtyy ohjeiden sisältöön (aineisto-otteet 5 ja 6). Turvallisuusseikat konkretisoituvat opintojakson aikana opettajien ja opiskelijoiden tuotta-

mien dokumenttien ja keskusteluiden kautta opiskelijoiden sisäistetyksi toiminnaksi, mikä näkyy tässä aineistossa esimerkiksi toisille suunnattuina suullisina ohjeina. Opintojakson tavoitteiden näkökulmasta usein itsestäänselvyytensä pidetty turvallisuus sekä toimintoihin ja ympäristöön liittyvät riskit tulevat tunnistetuiksi, jolloin ne voidaan paremmin tunnistaa myös muissa ympäristöissä ja terapiatilanteissa.

Tässä esitetty tutkimus edustaa pitkästä keskusteluanalyysia (ks. Pekarek Doehler, Wagner & González-Martínez 2018; Voutilainen & Savijärvi 2016). Seuraamalla saman pienryhmän toimintaa pitkäjänteisesti olemme siis tarkastelleet, miten turvallisuuteen liittyvät näkökohdat, ja sitä kautta koko toiminta, kehittyvät ja muuttuvat tarkastellun opintojakson kuluessa. Olemme kartoittaneet toiminnan turvalliseen toteuttamiseen liittyvää päätöksentekoprosessia, eli kuinka osallistujat tekevät ehdotuksia, vastaanottavat niitä sekä ohjaavat toistensa toimintaa. Olemme kuitenkin tarkastelleet pitkäjänteisesti vain pienryhmän muille antamaan ohjeistukseen saakka. Seuraavaksi olisi mielenkiintoista tarkastella, miten muut pienryhmät toteuttavat ohjatun toiminnan turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja miten nämä näkökohdat näkyvät mahdollisesti myös muussa opintojakson toiminnassa. Koska oman oppimisen reflektointi on opintojakson keskeisiä oppimistehtäviä, turvallisuuteen liittyvä osaaminen voi lisäksi tulla esiin aineiston reflektiota sisältävissä osissa. Muutosta olisikin mahdollista tarkastella myös osallistujien omina, ääneen lausuttuina retrospektiivisinä huomioina oppimistaan tiedoista ja taidoista (ks. Jakonen 2018).

Vaikka opintojakson opettajien ääni kuuluu tarkastelun kohteena olevissa katkelmissa, ja erityisesti ensimmäisessä korkeakoululla tapahtuneessa ryhmätapaamisessa, suurimman osan aikaa pienryhmä neuvottelee toiminnan toteuttamisesta keskenään. Tällaisessa vertaisten välisessä vuorovaikutuksessa osallistujat ovat lähtökohtaisesti tasavertaisia, mutta kuten aineisto-otteet osoittavat, tässä pienryhmässä turvallisuusteemat etenevät luonto-osaamista omaavan osallistujan, Saran, aktiivisuuden avulla. Hänen aloitteidensa avulla muutkin pienryhmän jäsenet ottavat suunnittelun kuluessa haltuun tulenteon turvallisuuteen liittyviä näkökohtia havaittavissa olevin tavoin: muille suunnattu ohjeistus sisältää nuotioiden paikkaan, kokoon ja keston liittyviä ohjeita usealta pienryh-

män jäseneltä. Sen pohjalta näyttää, että osallistujat saavuttavat yhteisen ymmärryksen suunnittelun kohteena olevasta oppimistehtävästä.

Tutkimustarina

Yllä olevassa tutkimusraportissa on kuvattu Oulun yliopiston englannin kielen oppiaineen ja Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden alan opettaja-tutkijoiden yhteistyön ensimmäisiä julkisia tuloksia. Keskeisimpiä tutkimustuloksia, Mirkan ja Tiinan, sekä tutkimuksen kohteena olevan opintojakson opettajien, Eijan ja Ulla-Maijan, yhteistyö sai alkunsa sattuman kautta: Mirkan ystävä, joka tiesi sekä yliopistossa meneillään olevasta tutkimushankkeesta että ammattikorkeakoulussa säännöllisesti järjestettävästä opintojaksosta, mainitsi opintojakson arvellessaan sen teeman olevan lähellä Mirkan tutkimuksellisia kiinnostuksen kohteita. Mirka lähestyi Eijaa sähköpostitse ja ensimmäinen yhteinen tapaaminen sovittiin jo parin viikon päähän.²

Ensimmäisestä yhteydenotosta jäi Eijalle ja Ulla-Maijalle hyvä vaikutelma. Mielenkiintoista oli, että Mirkan ystävä ei ollut itse osallistunut opintojaksolle mutta oli muuten ymmärtänyt sen mahdollisuudet ja merkityksen. Opintojakson opettajille onkin ollut antoisaa havaita, kuinka pitkälle tieto opintojaksosta on kantautunut ja kuinka kokemus opintojaksosta on kantanut opiskelijoita eteenpäin, usein ihan uusille tuntemattomille vesille, jossa he ovat tarinaa jatkaneet. Opintojakso on kehittynyt nykyiseen, merkityksellisen elämyksen kolmiota usealla eri tasolla soveltavaan muotoonsa opiskelijapalautteiden ja useiden eri opettajien havaintoja yhdistämällä ja niitä refleктоimalla. Lukuisat opintojaksolle osallistuneet vierailevat opettajat ja terapeutit ovat esittäneet mielenkiintoisia kysymyksiä ja tuoneet tervetulleita ajatuksia ja ideoita opintojakson toteutukseen. Tämä mielessään Eija ja Ulla-Maija toivottivat yliopiston tutkijat mielellään mukaan raportoidulle toteutuskerralle: tutkijoiden mukaan ottaminen olisi mielenkiintoinen mahdollisuus saa-

² Yhteistyön ideointiin ja toteutukseen opintojakson suunnittelujakson tapaamisiin osallistui tätä artikkelia kirjoittaneiden lisäksi tutkija Maritta Riecki.

uttaa jotain uutta opintojakson ja sen toteutuksen ymmärtämiseksi. Vaikka opintojaksoa on esitelty useilla, kansainvälisilläkin foorumeilla, tutkijoiden yhteydenotto ja siitä syntynyt yhteistyö tarjosi tilaisuuden myös kirjoittaa asiasta: ensimmäisessä tapaamisessa sovittiin, että yhteistyöstä raportoitaisiin ainakin yhdessä tutkimusjulkaisussa.

Ensimmäisen yhteydenoton aikaan Mirka ja Tiina puolestaan edistivät aktiivisesti akatemiahankettaan ”Sosiaalinen toiminta luontoympäristöissä: liike, vuorovaikutus ja toimintakäytänteiden haltuunotto” (Suomen Akatemia, 2015–2019). He etsivät erilaisia mahdollisuuksia kerätä aineistoa ja tutkia ihmisten liikkumista luonnossa, oppimista ja ohjaamista luontoympäristöissä sekä sitä, miten ihmiset käsittelevät luontosuhdettaan ja luontoon liittyviä arvoja vuorovaikutuksessa. Sosiaali- ja terveysalan opintojakso, jolla perehdytään luonnon ja merkityksellisten kokemusten hyödyntämiseen hyvinvoinnin edistämiseksi, vaikutti siksi kaikin puolin kiinnostavalta, ja Mirka ja Tiina ilahtuivat opintojakson opettajien myönteisestä suhtautumisesta yhteydenottoon ja innostuksesta yhteistyöhön. Tutkimuksen lähtökohtana ei Mirkan ja Tiinan näkökulmasta ollut pyrkiä toteuttamaan esimerkiksi interventiota tunnistamalla vuorovaikutuksen haasteita ja tarjoamalla kehitysideoita (ks. Antaki 2011 soveltavan keskusteluntutkimuksen erilaisista tavoitteista) vaan lähteä avoimin mielin tarkastelemaan opintojakson toimintaa yhdessä Eijan ja Ulla-Maijan kanssa.

Vaikka Eijalla ja Ulla-Maijalla olikin vain alustava käsitys siitä, milaista tutkimusta Mirka ja Tiina tekevät, ja Mirkalla ja Tiinalla puolestaan siitä, mitä Eijan ja Ulla-Maijan opettamalla opintojaksolla tapahtuu, ensimmäisestä tapaamisesta lähtien oli selvää, että kaikki olivat kiinnostuneita samasta asiasta – opiskelijoiden luontoon liittyvästä ja luontoympäristössä tapahtuvasta sosiaalisesta toiminnasta ja mahdollisista muutoksista siinä. Tämä loi pohjan luontevalle yhteistyölle.

Miten toteutimme tutkimuksen?

Ensimmäisessä tapaamisessa päätettiin, että tutkimusaineistoa kerätään videoimalla, haastatteleamalla ja havainnoimalla. Tässä artikkelissa on

tarkasteltu videoaineistoa, mutta lisäksi muu kerätty materiaali on tarjonnut ensiarvoisen tärkeää tietoa tutkimuskontekstista ja mahdollisista tutkimuskohteista. Seuraava kuvaus esittelee aineistonkeruuta yleisesti.

Tutkimuksen suunnitteluvaiheen aikana tutkijat saivat kaikki opintojakson materiaalit tutustuttavakseen, ja he myös kommentoivat materiaaleja niin, että aineistonkeruuseen liittyviä dokumentteja tarkennettiin ja opiskelijoiden reflektioon liittyvää ohjeistusta opintojakson käsikirjassa muokattiin yhdessä. Vaikka oli selvää, että opintojakson opettajat toimivat omassa roolissaan opettajina ja keskusteluntutkijat tutkijoina, apua annettiin puolin ja toisin. Tässä vaiheessa tutkijat olivat paljolti samassa asemassa kuin kurssin opiskelijat sen alkuvaiheessa, ennen pääsyä kurssin tapahtumapaikalle (vrt. aineisto-ote 1), eli luontokohteen ja sen toimijat tuntien opintojakson opettajat selvittivät muun muassa, missä olisi saatavilla sähköä videokameroiden akkujen lataamiseksi ja tiedostojen siirtämiseksi tallennusvälineille.

Myös korkeakoulun tiloissa järjestetyillä, intensiivijaksoa edeltäneillä tapaamisilla osallistujien roolit olivat selkeät. Opintojakson ensimmäisessä tapaamisessa opintojakson opettajat esittelivät tutkijat opiskelijoille, jonka jälkeen tutkijat kertoivat itsestään ja tutkimushankkeestaan. Opiskelijoilla oli mahdollisuus kysyä hankkeesta lisää ennen kuin he päättivät osallistumisestaan tutkimukseen. Kaikki osallistujat antoivat kirjallisen suostumuksensa, minkä jälkeen tutkijat aloittivat videoaineiston keräämisen. Opintojakson opettajat ja siitä aineistoa keränneet tutkijat keskustelivat intensiivijaksoa edeltäneistä opetuskerroista aina etukäteen, jotta tutkijat pystyivät suunnittelemaan videokuvaukset ennalta. Yksi näistä tapaamisista esimerkiksi toteutettiin alkuperäisen suunnitelman sijaan sisätiloissa, jotta sen videoiminen ja erityisesti äänen tallentaminen onnistuisi mahdollisimman vaivattomasti.

Opettajien tarjoama kokemusperäinen tieto oli erittäin arvokasta tutkimuksen käytännön toteuttamisen kannalta. Opettajien ja tutkijoiden tapaamisissa pohdittiin muun muassa, miten opiskelijoiden kokemuksista saataisiin mahdollisimman kattava kuva, ja sovittiin, että opiskelijat videokuvaisivat myös itse omaa toimintaansa intensiivijakson aikana ja että jokaiselle pienryhmälle varattaisiin tätä tarkoitusta varten oma kamera. Tämä koettiin tärkeäksi, koska se mahdollisti opiskelijoille ta-

sapuolisen kokemuksen; joko jokaisella pienryhmällä olisi käytössään kamera tai ei yhdelläkään. Kuvaamisesta keskusteltiin ja sovittiin opiskelijoiden kanssa, ja viimeisellä tapaamiskerralla ennen intensiivijaksoa videokuvaamisen käytännön järjestelyistä vastuussa ollut Tiina neuvoi opiskelijoita videokameroiden käytössä.

Intensiivijakson aikana jokaisella pienryhmällä oli siis käytössään GoPro-kamera, jolla he kuvasivat opintojakson toteuttamiseen kuuluvia toimintoja. Niiden lisäksi opiskelijat saivat vapaasti kuvata muita valitsemaansa tilanteita esimerkiksi iltanuotiolla tai metsäkävelyillä. Opiskelijat hakivat oma-aloitteisesti kameroita käyttöönsä, ja osa heistä oli innokkaita kuvaamaan niin oman pienryhmänsä kuin muidenkin opiskelijoiden toimintaa. Intensiivijaksolla mukana ollut tutkija puolestaan videokuvasi kaikki opiskelijoiden toteuttamat toiminnat ja niitä koskevat yhteiset reflektiotilanteet sekä paljon muuta intensiivijakson toimintaa, kuten yhteisiä ruokailuja ja niiden valmisteluita. Tutkija osallistui sellaiseen yhteiseen perustoimintaan kuten ruokailuun mutta keskittyi muutoin videoaineiston keräämiseen ja kameroiden huoltamiseen (esimerkiksi tiedostojen siirtämiseen ja akkujen lataamiseen). Tutkija ei siis millään tavoin osallistunut opiskelijoiden ohjaamiseen, vaan se oli opettajien tehtävä. Tutkija kävi kuitenkin myös intensiivijaksolla tulevaa ohjelmaa ennalta läpi yhdessä opettajien kanssa, jotta hän pystyi valmistautumaan tilanteiden tallentamiseen ja että kamerat olivat käytössä niitä tarvittaessa.

Luontoympäristössä kuvaamiseen liittyy haasteita, jotka on ratkaistava tilannekohtaisesti. Kuten edellä on mainittu, intensiivijakso järjestettiin paikassa, jossa ei ollut sähköjä, joten tutkijan oli käytävä lataamassa videokameroiden akkuja muutaman kilometrin päässä päivittäin. Opiskelijoiden toiminta intensiivijaksolla, kuten luonnossa tapahtuva toiminta yleensä, sisälsi myös usein liikkumista paikasta toiseen, joten kameroiden pysyvä asettelu tiettyyn tilaan tai kiinteille jalustoille ei ollut mahdollista, vaan kameroiden oli liikuttava osallistujien mukana. Tutkija käytti videokameraa yleensä käsivaralla ja pyrki tallentamaan tilanteesta jonkinlaisen yleiskuvan, vaikka hän keskittyikin tarvittaessa esimerkiksi jostakin tietystä toiminnasta vastuussa olevaan pienryhmään. On myös hyvä muistaa, että vaikka liikkuesssa kuvatun videon laatu saattaa poiketa jalustalla olevaan kameraan tallentuneesta, kuvaajan tekemät suunta- ja

rajausvalinnat heijastavat hyvin osallistujien käsityksiä meneillään olevasta toiminnasta ja voivat siten toimia myös yhtenä resurssina aineiston analyysissa (ks. Pehkonen, Rauniomaa & Siitonen 2021). Opiskelijat käyttivät heille annettuja GoPro-kameroita käsivaralta tai rintavaljaissa ja otsapannoissa. Rintavaljaat ja otsapannat jättävät käyttäjän molemmat kädet vapaaksi, mikä on hyödyllistä silloin, kun toimintaa tallentaa siihen osallistuva henkilö. GoPro-kamerat olivat säänkestävissä suoja-koteloissa, jotka vaimensivat kameralle tallentuvaa ääntä jonkin verran. Koska yksittäisiä tilanteita tallennettiin usein monella videokameralla, näitä eri äänilähteitä pystyy kuitenkin käyttämään toisiaan täydentävästi esimerkiksi litteroidessa ja eri videotallenteet mahdollistavat toiminnan tarkastelun monesta näkökulmasta (ks. McIlvenny 2018).

Miten kohtasimme opiskelijat?

Luontoympäristöön sijoittuvaa opintojaksoa on toteutettu yli kymmenen vuoden ajan. Idea opintojaksosta syntyi, kun opintojakson opettajat Eija ja Ulla-Maija kouluttivat Viron ensimmäisiä fysio- ja toimintaterapeutteja pian maan itsenäistymisen jälkeen. Osana opintojaan opiskelijat olivat olleet harjoittelussa Suomessa, jossa he olivat perehtyneet monipuolisiin harjoitus- ja terapiavälineisiin sekä terapiaa varten rakennettuihin ympäristöihin. Keskusteluissa virolaiset opiskelijat toivat esiin huolensa siitä, että heillä ei ole terapiatyöhön tarvittavia tiloja eikä välineitä. Esitetty huoli yllätti opettajat, joille oli itsestäänselvää, että kuntoutusta tehdään terapiaa varten rakennetun ympäristön lisäksi asiakkaan omassa arkisessa ympäristössä. Asiakkaan omaan ympäristöön ja historiaan sitoutunut kuntoutus tukee parhaalla tavalla hänen jokapäiväistä pärjäämistään. Keskustelun tuloksena opettajat ymmärsivät, kuinka tärkeää opiskelijoille on opettaa oman arkisen ympäristön mahdollisuuksien ymmärtämistä ja hyödyntämistä.

Ihmisen luonnollinen ympäristö, niin rakennettu kuin rakentamaton, tarjoaa monimuotoisia mahdollisuuksia terapian toteuttamiseen ja itse-reflektioon. Luontoympäristön valinta opintojakson tapahtumapaikaksi oli Eijalle ja Ulla-Maijalle alusta alkaen selvää, koska luontoympäristö

auttaa irrottautumaan hektisestä suorittamisesta. Itseymmärryksen kehittymisen näkökulmasta ilman kännyköitä ympäri vuorokauden yhdessä toisten kanssa toimiminen tiivistää aikaa ja kokemusta siitä, miten elämän pienet perusasiat ovat merkityksellisiä. Aika parhaimmillaan tai pahimmillaan lakkaa olemasta, ja asiat tapahtuvat silloin, kun niiden on määrä tapahtua, eivätkä silloin, kun on tietty kellonaika. Tunteet pääsevät esiin, ja yhteisen kokemuksen tunne voimistuu. Opiskelijat reflektoivat näitä asioita sekä opintojakson aikana että sen päätyttyä ja kertovat kokemuksistaan eteenpäin.

Opintojakso on vapaavalintainen ja suosittu. Vuosien saatossa sille on osallistunut yhteensä lähes 400 opiskelijaa sekä useita opettajia ja terveysalan ammattilaisia 15 eri maasta, eri aloilta ja useista eri tutkinto-ohjelmista. Opiskelijat kertovat opintojaksosta toisilleen, ja opettajat antavat tietoa opintojakson toteutustavasta kiinnostuneille ja ilmoittautuneille jo hyvissä ajoin etukäteen. Samalla opiskelijoille kerrotaan myös opintojaksolle osallistuvista vierailevista asiantuntijoista, kuten eri maista tulevista opettajista, terveydenhuollon ammattilaisista tai – kuten tässä tapauksessa – tutkijoista. Opintojakson yksittäiselle toteutuskerralle otetaan mukaan korkeintaan kaksi vierailevaa asiantuntijaa, joiden rooleista ja tehtävistä sovitaan etukäteen.

Mirka ja Tiina kohtasivat opintojakson opiskelijat ensisijaisesti luonnossa tapahtuvan, ohjatun toiminnan osallistujina. Heillä ei ollut ennakkokäsityksiä opiskelijoiden taustoista, toimintatavoista tai tavoitteista vaan ainoastaan kiinnostus osallistujien hetki hetkeltä rakentuvaan vuorovaiikutukseen ja toimintaan tässä tietyssä kontekstissa. Heillä oli luottamus siihen, että videolle tallentuu tilanteita, joiden merkityksen osallistujat itse luovat ja osoittavat. He tiesivät, että vaikka kameraa pidelleen ja osallistujien mukana liikkuneen tutkijan omakohtainen kokemus noista tilanteista tukee aineiston tarkastelemista ja analysoimista, myös tutkija, joka kohtaa osallistujat lähinnä videoaineiston kautta, tunnistaa tilanteista mielenkiintoisia ilmiöitä.

Mitä opimme ja mitä seuraavaksi?

Tutkimuskohteen valintaa edelsivät yhteiset keskustelut intensiivijaksolla ja kuvattuun aineistoon tutustuminen pian intensiivijakson jälkeen. Lopullinen tutkimuskohde tarkentui oikeastaan vasta yllä olevaa tutkimusraporttia hahmotellessa. Koska raportoitu tutkimus on kirjoittajien yhteistyön ensimmäinen tulos, tämä tutkimustarina kuvaa pikemminkin yhteisen taipaleen alkua kuin saapumista määränpäähän. Tähänastinen yhteistyö on tarjonnut mahdollisuuksia paitsi opintojaksolla tapahtuneen toiminnan ja muutoksen mikrotason tarkasteluun monesta eri näkökulmasta myös tilaisuuden pohtia monialaisen tutkimusyhteistyön arkisia käytänteitä ja siihen osallistuvien moninaisia rooleja tutkijoina, opettajina, kirjoittajina ja ohjaajina.

Kun Eija ja Ulla-Maija kuulivat, että tutkimuskohteeksi oli rajautumassa tulenteon turvallisuuteen liittyvä keskustelu, ja hahmottivat, kuinka lyhyitä aineisto-otteita tarkempaan tarkasteluun oli valikoitumassa, he olivat hämmästyneitä. Tutkimuksen edetessä he oppivat ymmärtämään paremmin, mitä keskusteluanalyysi tarkoittaa ja millaisia aineistoja ja ilmiöitä sen keinoin tutkitaan. Mielenkiintoista on se, että keskustelu ja yhteisymmärrys, joiden he aikaisemmin ajattelivat rakentuvan jollain tavalla intuitiivisesti, onkin konkreettisista, pienistä osista rakentuva kokonaisuus – siis prosessi, jonka voi operationaalistaa ja siten oppia ja opettaa. Päätöksenteko on monivaiheista, kerroksellista ja hienovaraista toimintaa, joka ilmenee esimerkiksi saman- tai erimielisyyden osoituksina opiskelijapienryhmän keskustelussa ja jossa jokaisella pienellä sanavalinnalla, äänenpainolla, katseella ja eleellä on merkityksensä. Opintojakson alkuperäinen tavoite oli, että opiskelijat tutkimaan itseään ja kartoittamalla ympäristön mahdollisuudet ja rajoitteet – eli samalla tavalla pilkkomalla omaa toimintaansa sekä ympäristössä olevia ja tapahtuvia asioita osiin – ymmärtäisivät ja osaisivat ottaa teraptyössään käyttöön sen, mikä on asiakkaalle ominaisin ja luonnollisin ympäristö. Näin he löytäisivät työssään ratkaisuja, joihin ei tarvitse hienoja ja kalliita terapiatiloja tai -välineitä vaan jotka ovat asiakkaalle tuttuja ja arjessa tapahtuvia.

Tähänastinen tutkimusyhteistyö sai kaikki opettaja-tutkijat myös pohtimaan omaa tapaansa olla vuorovaikutuksessa opiskelijoiden ja toistensa kanssa. Keskustelut esimerkiksi opintojaksolla käytetyistä materiaaleista vahvistivat Eijan ja Ulla-Maijan ymmärrystä käsitteiden määrittelyn ja käytön haasteellisuudesta ja kontekstisidonnaisuudesta, joihin tuo oman lisänsä englanti opintojakson yhteisenä työkielenä. Mirkalle ja Tiinalle monialainen tutkimusyhteistyö tarjosi mahdollisuuden heidän oman toimintansa kehittämiseen, koska yhteistyö edellytti heitä kertomaan tutkimusotteestaan, perustelemaan tekemiään valintoja sekä ohjaamaan tutkimuksen kulkua myös vaikeasti ennakoitavissa olosuhteissa. Heille tutkimuksessa kerätty aineistokokoelma on laajuudessaan ja kattavuudessaan erittäin arvokas: se mahdollistaa opintojakson yhden toteutuskerran monipuolisen tarkastelun myös pitkittäistutkimuksen näkökulmasta.

Taustaltaan, tieteenalaltaan ja tietoperustaltaan erilaisten opettaja-tutkijoiden osallistuminen opintojakson toteutukseen ja sen jälkeen käydyt keskustelut muun muassa tutkimusaineistoa tarkasteltaessa ovat tarjonneet monenlaisia oivalluksia, joita he voivat hyödyntää työssään laajemminkin. Opintojaksolla, jonka lähtökohtana ovat merkitykselliset elämykset, eivät opi pelkästään opiskelijat, vaan oppiminen on aina monisuuntaista ja tuottaa joskus asioita, joita ei alussa osannut odottaa. Samalla tavoin yhteistyö, joka lähtee jonkin jaetun kiinnostuksen kohteen ääreltä, syventää jokaisen osallistujan ymmärrystä omasta ja muiden toiminnasta ja voi myös viedä uusiin, ennalta-arvaamattomiin suuntiin.

LÄHTEET

- Antaki, C. 2011: Six kinds of applied conversation analysis. – C. Antaki (toim.), *Applied conversation analysis. Intervention and change in institutional talk*. Lontoo: Palgrave Macmillan, 1–14.
- Arminen, I. 2016: *Institutional interaction. Studies of talk at work*. New York: Routledge.
- Barth-Weingarten, D. 2003: *Concession in spoken English. On the realisation of a discourse-pragmatic relation*. Tübingen: Narr.
- Bergeå, H., Martin, C. & Sahlström, F. 2008: "I don't know what you're looking for". Professional vision in Swedish agricultural extension on nature conservation management. *Journal of Agricultural Education and Extension* 14(4), 329–345.

- Hall, J. D. & Butler, E. R. 2017: The shifting role of a document in managing conflict and shaping the outcome of a small group meeting. *Text & Talk* 37(5), 615–638.
- Heritage, J. 1984: A change-of-state token and aspects of its sequential placement. – J. M. Atkinson & J. Heritage (toim.), *Structures of social action*. Cambridge: Cambridge University Press, 299–345.
- Iedema, R. 2001: Resemiotization. *Semiotica* 137(1/4), 23–39.
- Jakonen, T. 2018: Retrospective orientation to learning activities and achievements as a resource in classroom interaction. *The Modern Language Journal* 102(4), 758–774.
- Keisanen, T. & Kuure, L. 2011: Practices of multidisciplinary collaborative work. Wiki document as a boundary object. – E. Lehtinen, S. Aaltonen, M. Koskela, E. Nevasaari & M. Skog-Södersved (toim.), *Kielenkäyttö verkossa ja verkostoissa. AFinLAN vuosikirja 2011*. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys, 57–71.
- Kendon A. 2010: Spacing and orientation in co-present interaction. – A. Esposito, N. Campbell, C. Vogel, A. Hussain & A. Nijholt (toim.), *Development of multimodal interfaces. Active listening and synchrony*. Berlin, Heidelberg: Springer, 1–15.
- Land, V., Parry, R. & Seymour, J. 2017: Communication practices that encourage and constrain shared decision making in health-care encounters. Systematic review of conversation analytic research. *Health Expectations* 20, 1228–1247.
- Landmark, A. M. D., Gulbrandsen, P. & Svennevig, J. 2015: Whose decision? Negotiating epistemic and deontic rights in medical treatment decisions. *Journal of Pragmatics* 78, 54–69.
- Lave, J. & Wenger, E. 1991: *Situated learning. Legitimate peripheral participation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lehtinen, E. & Pälli, P. 2016: Osallistuminen näkökulmana tekstien ja keskustelujen suhteeseen. Kehityskeskustelulomake osana kehityskeskustelun vuorovaikutusta ja organisatorisia käytänteitä. *Virittäjä* 120(2), 164–187.
- Lindwall, O. & Ekström, A. 2012: Instruction-in-interaction. The teaching and learning of a manual skill. *Human Studies* 35, 27–49.
- McIlvenny, P. 2018: Inhabiting spatial video and audio data: towards a scenographic turn in the analysis of social interaction. *Social Interaction. Video-Based Studies of Human Sociality* 2(1). DOI: 10.7146/si.v2i1.110409.
- Melander, H. & Sahlström, F. 2009: Learning to fly – the progressive development of situation awareness. *Scandinavian Journal of Education Research* 53, 151–166.
- Mikkola, P. & Lehtinen, E. 2014: Initiating activity shifts through use of appraisal forms as material objects during performance appraisal interviews. – M. Nevile, P. Haddington, T. Heinemann & M. Rauniomaa (toim.), *Interacting with objects. Language, materiality, and social activity*. Amsterdam: John Benjamins, 57–78.
- Mondada, L. (n.d.): *Conventions for multimodal transcription*. Saatavissa: <https://www.lorenzamondada.net/multimodal-transcription>. Viitattu 17.12.2020.
- Niemi, J. 2014: Two ‘yeah but’ formats in Finnish. The prior action engaging *nii mut* and the disengaging *joo mut* utterances. *Journal of Pragmatics* 60, 54–74.
- Nissi, R. 2018: Palvelurakennemuutoksen diskurssit. Erikoissanaston käyttö kaupunkiorganisaation suunnittelukokouksissa. *Virittäjä* 122(1), 79–109.

- Pehkonen, S., Rauniomaa, M. & Siitonen, P. 2021: Participating researcher or researching participant? On possible positions of the researcher in the collection (and analysis) of mobile video data. *Social Interaction. Video-Based Studies of Human Sociality* 4(2). DOI: <https://doi.org/10.7146/si.v4i2.127267>.
- Pekarek Doehler, S., Wagner, J. & González-Martínez, E. (toim.) 2018: *Longitudinal studies on the organization of social interaction*. Lontoo: Palgrave MacMillan.
- Pomerantz, A. 1984: Agreeing and disagreeing with assessments. Some features of preferred/dispreferred turn shapes. – J. M. Atkinson & J. Heritage (toim.), *Structures of social action*. Cambridge: Cambridge University Press, 57–101.
- Rauniomaa, M., Haddington, P., Melander, H., Gazin, A.-D., Broth, M., Cromdal, J., Levin, L. & McIlvenny, P. 2018: Parsing tasks for the mobile novice in real time. Orientation to the learner's actions and to spatial and temporal constraints in instructing-on-the-move. *Journal of Pragmatics* 128, 30–52.
- Raymond, G. 2004: Prompting action. The stand-alone “so” in ordinary conversation. *Research on Language and Social Interaction* 37(2), 185–218.
- Siitonen, P. & Wahlberg, K.-E. 2015: Finnish particles *mm*, *jaa* and *joo* as responses to a proposal in negotiation activity. *Journal of Pragmatics* 75, 73–88.
- Stevanovic, M. 2012: Establishing joint decisions in a dyad. *Discourse Studies* 14(6), 779–803.
- Stivers, T. 2004: “No no no” and other types of multiple sayings in social interaction. *Human Communication Research* 30(2), 260–293.
- Svennevig, J. & Djordjilovic, O. 2015: Accounting for the right to assign a task in meeting interaction. *Journal of Pragmatics* 78, 98–111.
- Tarssanen, S. (toim.) 2009: *Elämystuottajan käsikirja*. Rovaniemi: Sevenprint.
- Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2009: Elämys – mikä se on? – S. Tarssanen (toim.), *Elämystuottajan käsikirja*. Rovaniemi: Sevenprint, 8–23.
- Vatanen, A. 2014: *Responding in overlap. Agency, epistemicity and social action in conversation*. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/136165>. Viitattu 17.12.2020.
- Vehviläinen, S. 2009: Student-initiated advice in academic supervision. *Research on Language and Social Interaction* 42(2), 163–190.
- Vehviläinen, S. & Svinhufvud, K. 2009: Paperi, dokumentti, opinnäyte – Teksti akateemisen ohjauskeskustelun osapuolena. *Aikuiskasvatus* 3, 190–201.
- Voutilainen, L. & Savijärvi, M. 2016: Keskustelunanalyttinen pitkäittätutkimus. – M. Stevanovic & C. Lindholm (toim.), *Keskustelunanalyysi. Kuinka tutkia sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta*. Tampere: Vastapaino, 349–371.